

Hilkka Kemppi kesk ym.

Kirjallinen kysymys sosiaali- ja terveysjärjestöjen valtionavustuksiin tehtävistä leikkauksista

Eduskunnan puhemiehelle

Järjestöjen rooli on tunnistettu pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelmassa hyvin. Hallitusohjelmasta ja viime kaudella sovitusta parlamentaarisesta sovusta huolimatta kevään kehysriihessä päätettiin rajusti leikata valtionavustuksia. Vuonna 2025 sote-järjestöille myönnetään peräti 80 miljoonaa euroa vähemmän valtionavustuksia vuoden 2024 avustustasoon verrattuna, ja 130 miljoonaa eli kolmannes vähemmän hallituskauden loppuun mennessä. Leikkaukset heikentävät merkittävästi järjestöjen mahdollisuutta tarjota ennalta ehkäisevää työtä ja tukea heikoimpien hyväksi. Sosiaali- ja terveysjärjestöt edistävät valtakunnallisesti, alueellisesti ja paikallisesti sosiaalista hyvinvointia ja terveyttä, ehkäisevät ongelmia sekä vahvistavat kansalaisten osallisuutta, sosiaalista pääomaa ja resilienssiä.

Järjestöt tarjoavat muun muassa ystävä- tai tukitoimintaa yksinäisille ikäihmisille. Järjestöt tukevat itsetuhoisia nuoria chatissa, järjestävät monenlaista vapaaehtoistoimintaa lasten ja nuorten kanssa ja tarjoavat kokemusasiantuntijoita esimerkiksi väkivaltaan, päihdeongelmiin ja mielen hyvinvointiin liittyvissä asioissa. Järjestöt tukevat arjen hallinnan tai jaksamisen kanssa kamppailevia ja pyrkivät ehkäisemään nuorten väkivaltaista käyttäytymistä. Lisäksi järjestöissä tuetaan rikoksetonta elämää, tarjotaan turvallisia paikkoja ja kohtaamisia sekä tehdään väkivalta-, päihde- ja mielenterveystyötä. Järjestöt ovat läsnä olkapäänä, jota vasten hetken nojata.

Sosiaali- ja terveysalan yhdistysten ja säätiöiden rahoitus on Suomessa keskeisesti julkisen sektorin varassa. Valtionavustukset terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen (ns. STEA-avustukset) ovat suurimmalle osalle alan yhdistyksistä ja säätiöistä merkittävin rahoituksen lähde. Viime vuonna 2023 STEAn avustuksilla toteutettiin yhteensä noin 36 miljoonaa kohtaamista, joka tarkoittaa noin 7 kohtaamista jokaista suomalaista kohden. Leikkaukset osuvat järjestötoiminnan vaikeutumisen tai peräti lakkauttamisen myötä ennen kaikkea niihin ihmisiin, jotka ovat haavoittuvassa asemassa. Leikkausten vaikutukset ennen pitkää näkyvät kasvavina sote-menoina ja ihmisten pahoinvointina.

Hyvinvointialueiden ja kuntien taloustilanne heijastuu myös järjestöjen saamiin alueellisiin ja paikallisiin avustuksiin ja vaarana on, että järjestöjen työstä leikataan kaikilla tasoilla. Sosiaali- ja terveysjärjestöjen kattojärjestö SOSTE on esittänyt, että toimintaedellytysten turvaamiseksi säästöt on tehtävä täysimääräisesti hanke- ja investointiavustuksista, koska näin parhaiten voidaan turvata järjestöjen perustoiminta. Hallituksen tavoitetta siirtää painopiste yleisavustuksiin on pidetty kannatettava ja toiminnan rahoittamiseen yhdellä avustuksella pitäisi päästä ripeästi.

Kirjallinen kysymys KK 261/2024 vp

Joulukuun alussa on yleensä tullut seuraavan vuoden avustusesitys. STM on asettanut selvityshenkilön STEA-avustustoiminnan linjausten valmistelun tueksi, jonka työ päättyy vasta joulukuussa 2024.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitämme asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Miten järjestöjen ihmisten auttamiseksi tekemä perustyö turvataan leikkauksista huolimatta,

miten järjestöt aiotaan ottaa mukaan leikkausten valmisteluun, jotta leikkausten vaikutukset vaikuttavat ihmisten parissa tehtävään työhön mahdollisimman vähän ja

missä vaiheessa järjestöt saavat tietää avustusleikkausten kohdentamisesta, jotta ennakoitavuus toteutuu?

Helsingissä 20.6.2024

Hilkka Kemppi kesk
Jouni Ovaska kesk